НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ЗЛОУПОТРЕБАТА С ДЕЦА

/2017 – 2020 г./

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ И АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА

УВОД

Децата често стават жертва на насилие, поради своята незрялост и неопитност, задължение на родителите, на лицата, които полагат грижи за децата, на институциите е гарантиране спазването на правата им и да съдейства за получаване на закрила, която да създаде сигурна и защитена среда, в която децата да се развиват според своите възможности и индивидуални потребности. В днешната действителност заобикалящата среда се отразява върху развитието и благосъстояние на децата. Насилието е част от заобикалящата ни действителност. Превенцията на всички форми на насилие трябва да е една от приоритетните области в държавната политика в областта на закрилата на децата. УНИЦЕФ в свой доклад изнася данни за насилието над деца в световен мащаб, съгласно който около 120 милиона момичета под 20-годишна възраст в световен мащаб (около 1 на 10) са били подложени на принудителен сексуален контакт или други принудителни сексуални действия. 1 на 3 подрастващи момичета на възраст от 15 до 19 години, в световен мащаб (84 милиона), е било жертва на емоционално, физическо или сексуално насилие, извършено от техните съпрузи или партньори; една пета от жертвите на убийства по света са деца и юноши под 20-годишна възраст, което е около 95 000 смъртни случая през 2012 г.; Малко повече от 1 на 3 ученици на възраст между 13 и 15 години, в световен мащаб, са редовно обект на тормоз в училище; около 17 % от децата в 58 страни са обект на тежки форми на физическо наказание (удари по главата, ушите или лицето или силно и многократно удряне).[1]

Безспорно е, че родителите носят първостепенна отговорност за отглеждането и развитието на детето. От основно значение са семейните ценности и модели на поведение, сред които децата израстват, отношението и вниманието, които получават от родителите си, условията, в които се развиват. Редица изследвания сочат, че децата, които са били подлагани на насилие в семейството си, е твърде вероятно да проявяват насилие, както в детството си, така и след навършване на пълнолетие, като излагането на насилие увеличава риска от последваща виктимизация. Не са малко родителите, които срещат трудности в процеса на отглеждане и възпитаване на децата си и за тях е изключително важно да получават помощ и подкрепа чрез информиране, консултиране и съдействие с основата цел да се предотврати евентуално насилие върху детето. Държавата, чрез определените институции трябва да предприеме подходящи стъпки, за да подкрепи родителите при изпълнението на техните отговорности. Конвенцията на ООН за правата на детето в чл. 18 разглежда баланса на отговорностите между родителите на детето и държавата, и по-специално разглежда подкрепата на родителите при изпълнението на техните задължения.[2]

Настоящата Програма задава националната рамка на политиката в областта на насилието срещу деца чрез механизъм за координация и комуникация между държавните органи, представителите на гражданското общество и неправителствения

[1] Доклад на УНИЦЕФ „СКРИТИ ПРЕД ОЧИТЕ НИ" Статистически анализ на насилието над деца

[2] Ръководство по прилагане на Конвенцията за правата на детето

сектор във връзка с необходимите мерки за превенция на насилието във всичките му форми.

1. ИЗТОЧНИЦИ

Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца е в съответствие и изпълнява целите на Националната стратегия за детето (2008 - 2018), приета с решение на Народното събрание от 31.01.2008 г. Програмата е разработена в изпълнение на решение на Националния съвет за закрила на детето от 22.04.2015 г. Настоящия стратегически документ се базира на редица национални и международни актове, стратегически документи, планове и доклади, а именно при разработването му е взета предвид действащата в страната нормативна уредба Закон за закрила на детето и правилникът за приложението му, Законът за защита от домашното насилие, Законът за социалното подпомагане и правилника за приложението му, Национални програми за закрила на детето и отчетите за изпълнението им, Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Р България и Актуализирания план за действие за нейното изпълнение, Споразумение за сътрудничество и координиране на работата на органите по закрила на детето на централно и местно ниво при случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и при кризисна ситуация и Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи не деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция. Програмата е съобразена и с редица актове с международен характер: Конвенцията на ООН за правата на детето, Общ коментар № 13 (2011) Правото на детето на свобода от всички форми на насилие, Общ коментар № 8 (2006) Право на детето на закрила от телесно наказание и други жестоки или унизителни форми на наказание (член 19; член 28, параграф 2, и член 37, наред с други), Общ коментар № 14 (2013) Най-добрия интерес на детето – първостепенно съображение, Насоките за алтернативни грижи за деца, Конвенция на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие, Стратегия на Съвета на Европа за правата на детето (2016-2021), Заключителни наблюдения във връзка с консолидирания трети, четвърти и пети периодичен доклад за България и препоръките на Комитета по правата на детето, 2016 г. Взети са предвид и анализи по темата на Детския фонд на Организацията на Обединените Нации – УНИЦЕФ, както и публикации, изследвания и доклади от реализирани проекти и добри практики от неправителствения сектор.

2. ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА ПОНЯТИЕТО „НАСИЛИЕ”

В българското законодателство определение на понятието „насилие” е дадено в § 1 от Допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето. По смисъла на правилника:

1."Насилие" над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

В подзаконовия нормативен акт са дадени дефинициите на различните видове насилие:

2. "Физическо насилие" е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание без разстройство на здравето.

3. "Психическо насилие" са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване,

подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

4. "Сексуално насилие" е използването на дете за сексуално задоволяване.

5. "Пренебрегване" е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

В Закона за защита от домашно насилие е дадено определението на „домашно насилие", в чл. 2, ал. 1 се сочи, че „Домашно насилие е всеки акт на физическо, сексуално, психическо, емоционално или икономическо насилие, както и опитът за такова насилие, принудителното ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права, извършени спрямо лица, които се намират в родствена връзка, които са или са били в семейна връзка или във фактическо съпружеско съжителство.".

В чл. 2, ал. 2 е визирано, че „За психическо и емоционално насилие върху дете се смята и всяко домашно насилие, извършено в негово присъствие.".

В Общ коментар № 13 (2011) Правото на детето на свобода от всички форми на насилие, Комитетът приема за насилие „всички форми на физическо или умствено насилие, посегателство или злоупотреба, липса на грижи или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация, включително сексуални престъпления" съобразно изброяването в чл. 19, параграф 1 от Конвенцията на ООН за правата на детето, който изисква защитата на децата от всички форми на физическо или психическо насилие, докато са под грижите на родителите или други.

Определения за различни видове насилие дава и Световната здравна организация (СЗО). Според СЗО има четири типа неглижиране: физическо, образователно, здравно и емоционално[3].

3. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2015 Г.

Социална система: Ситуацията в България се характеризира с най-висок процент на насилието над деца, извършвано в семейството, над 65 % от случаите, по които е работила системата за закрила на детето. Общият брой случаи на насилие, по които са работили отделите „Закрила на детето" към дирекциите „Социално подпомагане" през 2015 г., които съгласно българското законодателство са оторизирани да предприемат мерки за закрила спрямо деца в риск и да работят с децата и техните семейства, са 1 839 /нови и стари случаи от предходни години/, общият брой на сигнали за насилие, получени в отделите за закрила на детето са 3 741, от които броят на отворените случаи през 2015 година са 752. Разпределението на случаите според мястото на извършване на насилието в семейството са 1 224 деца, на улицата 206 деца, в училище 183 деца, с специализирана институция 23 деца, в приемно семейство 14 деца, в социална услуга от резидентен тип 89 деца, при близки и роднини 43 деца, на обществено място 57 деца.[4]

Разпределение на случаите в ОЗД по вид насилие: Брой деца:

Общ брой деца:	1 839
Физическо насилие	733

[3] Виж публикация на УНИЦЕФ, кампания „Насилие над деца",
http://www.unicef.bg/bg/article/VIOLENCE-AGAINST-CHILDREN/935

[4] По официална информация, предоставена от Агенцията за социално подпомагане

Сексуално насилие	240
Психическо насилие	406
Пренебрегване	460

Разпределение на случаите на насилие според мястото на извършване на насилието: Брой деца:

Общ брой деца:	1 839
В семейството	1 224
В училище	183
На улицата	206
В специализирана институция	23
В приемно семейство	14
В резидентна услуга	89
При близки и роднини	43
На обществено място	57

Разпределение на случаите според пола на децата, преживели насилието:

Общ брой деца:	Момчета	Момичета
1 839	904	935

Разпределение на случаите според извършителя:

Общ брой деца:	1 839
Друго дете	262
Родител – баща	481
Родител – майка	587
Роднина	107
Учител, служител в училище	51
Познат (съсед)	152
Непознат	53
Неизвестен	24
Друго	122

Съгласно обобщената информация на регионално ниво от регионалните дирекции за социално подпомагане, през 2015г. мултидисциплинарните екипи, под ръководството на дирекциите „Социално подпомагане", са разгледали общо 1104 сигнала във връзка с прилагането на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи не деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция[5]. Водещо място имат сигналите за деца в риск, подадени от родители – 18%, а на второ място са сигналите, постъпили на Националната телефонна линия за деца /НТЛД/ 116 111 – 14%. През 2015 г. на „горещия телефон" за деца 116 111 към Държавната агенция за закрила на детето[6] са приети 108 852 обаждания – най-високият брой, регистрирани досега от старта на линията през есента на 2009 г. 2015 г. е характеризирана и от най-големият брой сигнали за деца в риск, приемани досега на линията – 649, което е увеличение с почти

[5] Доклад на ДАЗД „Мониторинг на прилагането на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция", юли 2016 г.

[6] НТЛД с хармонизиран общоевропейски номер 116 111, е с национално покритие, безплатна, с 24-часово покритие и възможност за приемане на обаждания.

200 спрямо предходната година (когато са били 461). Увеличението е с около 40 % спрямо 2014 г., което отново показва, че линията е все по-разпознавана като място, на което да се потърси помощ или да се подаде информация за дете в трудна ситуация.

Проведени консултации във връзка с:	2011	2012	2013	2014	2015
Общ брой проведени консултации	17368	19541	20358	16 373	12331
В т.ч. консултации във връзка с насилие над деца	877	2941	797	658	720
Подадени сигнали към ОЗД за деца в риск	295	279	408	461	649

Основните причини за подаване на сигналите остават обаче сходни: различни форми на насилие, обикновено в съчетание, както и пренебрегване на деца, риск от изоставяне, просия.

Рискове, във връзка с които са подавани сигнали от НТЛД към отдел „Закрила на детето”

Физическо насилие	236
Психическо насилие	162
Сексуално насилие	37
Неглижиране	220
Изоставяне	52
Просия	34
Отпадане от образователната система	75
Свидетели на домашно насилие	96

Голямата част от сигналите са подавани от пълнолетни лица, децата много по-рядко подават такава информация сами. В някои случаи не е и възможно самите деца да сигнализират – ако са твърде малки, например. В други случаи можем да хипотезираме, че самите деца нормализират форми на злоупотреба с тях като принуждаване към просия (неслучайно нито един сигнал за просещо дете през годините не е бил подаван от самото дете). Но отвъд тези обяснения, може да се хипотезира и че децата все още се притесняват да споделят за подобни тежки проблеми, като например насилие над тях, защото не разпознават насилие, не вярват на възрастните, не са наясно, че имат права, включително право на закрила.

Консултациите, свързани с насилие над деца, не са толкова много като брой/процент, но са тежки и често водят и до подаване на сигнали за деца в риск. Отново прави впечатление, че по-често пълнолетни хора се обаждат за дете, търпящо насилие, отколкото самите деца. 146 пък са консултациите с деца от специализираните институции (ДДЛРГ, СПИ, ВУИ), като най-често те са във връзка с конфликти с възпитатели, други настанени или психосоциални проблеми като тревожност, притеснения за бъдещето, търсене на идентичност.

Тридесет и два /32/ са лицензираните от председателя на ДАЗД доставчици на социални услуги за деца, които работят с деца, жертви на насилие през 2015 г. и които предоставят 63 социални услуги за деца.[7] През 2015 г. са работили с 1213 деца, жертви на насилие.

[7] Данни от Националната информационна система на Държавната агенция за закрила на детето

Деца, жертва на насилие Брой деца:

Общ брой деца, жертва на насилие, с които е работено през 2015 г. в социалните услуги от лицензираните доставчици	1213

Разпределение на децата, преживели насилие по пол и по възраст

Възраст	Общ брой деца	Момчета	Момичета
0 – 3 години	61	36	25
4 – 7 години	144	70	74
8 – 11 години	443	179	264
12 – 16 години	485	288	197
17 – 18 години	80	34	46

Разпределение на децата според вида на преживяното насилие

От посочения от общ брой деца, жертва на насилие, с които е работено през 2015 г., брой деца, жертва на:	брой деца:
- физическо насилие	402
- сексуално насилие	92
- психическо насилие	324
- пренебрегване	395

Разпределение на децата според мястото на преживяното насилие

От посочения общ брой деца, жертва на насилие, с които е работено през 2015 г., брой деца, преживели насилие:	брой деца:
- в семейството	1088
- в училище	38
- на улицата	90
- в специализирана институция	22
- в приемно семейство	5
- при близки и роднини	54
- на обществено място	38
- друго	80

Разпределение на случаите според извършителя

Разпределение на децата, жертва на насилие, с които с работено през календарната 2015 г. според извършителя на насилието:	брой деца:
- друго дете	111
- родител - баща	476
- родител - майка	405
- роднина	113
- учител	9
- познат (съсед)	85
- непознат	18

- неизвестен	26
- друго	87

Образователната среда: Изключително важна е и ролята на училището, където детето прекарва голяма част от времето си. Често учителите са първите, които могат да забележат симптомите на преживяното насилие. Не случайно в Етичния кодекс на работещите с деца[8], който стана неотменна част от длъжностните им характеристики, една част от моралните отговорности към детето са свързани с познаване на симптомите на насилие над него, както и познаване и спазване на законите и процедурите, защитаващи го от насилие. Броят на регистрираните случаи на агресивни прояви за периода от началото на учебната 2014/15 г. до м. декември 2015 г. са 4 519, от които: 92 случая на агресия от учители и/или родители над деца, 310 случая на агресия от ученици и/или родители над учители, 4 117 случая на агресия между ученици. Видовете агресивни прояви между учениците са 1 662 инцидента на физическа агресия, 1 603 инцидента с вербална агресия, 256 индицента на неадресирана агресия (вандализъм), 48 инцидента с автоагресия (суициди), 497 инцидента с психологически тормоз, 51 инцидента на виртуален тормоз. Регистрирани са и 252 случая на противообществени прояви. Практиката и различни изследвания показват, че децата, които проявяват агресия към други деца, често са били лишени от грижовна и любяща семейна среда и общностна такава. От страна на Министерство на образованието и науката се отчита завишаване на показателите по всички видове агресия за периода от началото на учебната 2014/15 г. до м. декември 2015 г, но тези резултати могат да се тълкуват нееднозначно – или като завишаване на нивото на агресията или като израз на по-голяма степен на чувствителност и разпознаване от страна на педагогическите специалисти.[9] Следва да се отбележи, че Министерство на замеделието и храните отчита, че в 74 професионални училища, финансирани от министерството, които са от професионално направление, селско стопанство, горско стопанство и хранително вкусова промишленост, през 2015 г. не са регистрирани случаи на насилие над деца и ученици в професионалните гимназии[10]. Такива статистически данни предоставя и Министерство на младежта и спорта, а именно, че не са постъпвали сигнали за насилие над деца в спортни организации – бенефициенти по програми, както и, че при извършване на проверки на място за изпълнението на дейности по проекти на спортни организации по програми за спорт за деца, не са констатирани случаи на насилие над деца – участници в проекти[11]. Министерство на културата отчита регистрирани общо 6 случая на насилие между ученици в училищата по изкуствата и училищата по културата, по които са предприети необходимите мерки за справяне с тях.[12]

За сравнение със случаите на насилие в училище, по които е била ангажирана социална система и по-специално отделите за закрила на детето са твърде малко на база на статистиката на Министерство на образованието и науката за агресивни прояви, тъй като част от възникналите случаи на тормоз са от първо ниво, съгласно класификацията на формите на тормоз, съгласно Механизма за противодействие на училищния тормоз, и с тях успешно са се справили класните ръководители със съдействието на педагогическия съветник или психолога в училище. С влезлия в сила от 01.08.2016 г. Закон за предучилищното и училищното образование, се предвижда образователната

[8] Приет от Национален съвет за закрила на детето през 2003 г.
[9] По официална информация, предоставена от Министерство на образованието и науката
[10] По официална информация, предоставена от Министерство на земеделието и храните
[11] По официална информация, предоставена от Министерство на младежта и спорта
[12] По официална информация, предоставена от Министерство на културата

система да работи в тясно сътрудничество с отделите за закрила на детето в случаите на деца в риск.

Здравна среда: Важна е и ролята на медицинските специалисти, работещи в лечебните заведения или в здравните кабинети, които са длъжни да уведомят органите на Министерството на вътрешните работи и дирекция "Социално подпомагане" за всяко дете, постъпило в лечебното заведение или посетило здравния кабинет, което е жертва на насилие[13]. Както и в предходните години, остава изключително нисък относителният дял на сигналите, подадени от личните лекари на децата – по-малко от 1% и здравните заведения – 7%, от общо 1 104 сигнала, разгледани от мултидисциплинарните екипи, по данни на двадесет и осемте регионалните дирекции за социално подпомагане. В същото време това са специалистите, които имат връзка със семействата и децата, особено в периода на ранното детство. Белезите на насилие над дете, извършено в семейството са трудно забележими от външни хора. Периодът на ранното детство е свързан с относителна изолираност на детето в рамките на семейството. Именно личните лекари на децата притежават необходимите компетенции за разпознаването на белезите на насилие и в същото време, поради спецификата на работата имат възможност за наблюдение над детето.[14]

Ранни съжителства и ранни бракове: Продължават да съществуват и да се „толерират" сред определени общности зловредни практики като принудителен брак и брак в ранна възраст. Последствията за тези деца в емоционален, психологически и физически аспект са сериозни, и в дългосрочен план. Специално внимание следва да се отделят и на негативните последици от ранните съжителства и раждания както за майката, така и за детето: ранните съжителства са форма на насилие върху детето и крие сериозен риск от негрижиране на нужди и потребности, злоупотреби и социално изключване; ранното раждане крие негативни емоционални, социални и здравни последици както за майката, така и за детето. Без да достигнат своята физическа и психическа зрялост тези деца влизат в света на възрастните чрез живот и задължения в семейна среда, които съвсем не са присъщи за възрастта им. Отглеждат новородени, без самите те да са пораснали достатъчно, за да поемат и изпълняват съзнателно и отговорно тази нелека за възрастта им мисия. Новородените и техните малолетни и непълнолетни майки са в риск от социално изключване и изолация, в риск от изоставяне, неглижиране, злоупотреба, поради липса на зрялост, на умения, знания и мотивация за добро родителстване. Подадените от дирекциите „Социално подпомагане" сигнали до районните прокуратури в страната през 2015 г. за случаи на ранно съжителство с лица под 16 годишна възраст, принуда на дете към съпружеско съжителство, заживяване на съпружески начала от женски пол и др., съгласно нормите на чл. 190 – чл. 192 от НК са 1094, но следва да се отчете, че броят на отказите на прокуратурите по места са 573.[15] Прокуратурата на Република България отчита, че през 2015 г. са образувани 874 досъдебни производства за престъпления по чл. 190 – 192 НК, като в съда са внесени 561 прокурорски актове срещу 619 лица. С влезли в сила присъди/решения са осъдени или санкционирани общо 561 лица. Наказателната

[13] Чл. 125а от Закона за здравето

[14] Доклад на ДАЗД „Мониторинг на прилагането на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция", юли 2016 г.

[15] По официална информация, предоставена от Агенцията за социално подпомагане

репресия е нужна, за да не се чувстват безнаказани лицата, които злоупотребяват сексуално с ненавършили пълнолетие деца[16].

Криминални и противообществени прояви: На първо място сред криминалните престъпления през 2015 г., извършени срещу малолетни и непълнолетни, свързани с насилие, са телесните повреди (чл.128-135 НК) – 198, следват грабежите – 149, сексуални престъпления – блудство (чл.149-150 НК) – 123 и изнасилване (чл.152 НК) (довършено) – 29, умишлени убийства (довършени), с обект малолетен или непълнолетен - 8, умишлени убийства (опити), с обект малолетен или непълнолетен – 2. Извършители на криминални престъпления, свързани с насилие, могат да бъдат и самите деца. Водещи отново са телесните повреди (чл.128-135 НК) – 192, следват грабежите – 184, сексуални престъпления – блудство (чл.149-150 НК) – 36 и изнасилване (чл.152 НК) (довършено) – 4, умишлени убийства (довършени) - 6, умишлени убийства (опити) – 2[17].

Общият брой на образуваните възпитателни дела през 2015 г. в Местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните е 5240. От тях по предложение на прокуратурата са 3752; по предложение на полицията са 1156; по предложение на съда са 5; по предложение на длъжностни лица са 311; по предложение на граждани са 16 броя.[18]

Експлоатация на детски труд: По отношение на законосъобразното използване на детския труд, следва да се има предвид, че преобладаващата част от икономически активните деца работят в частния сектор, като техният труд няма принудителен характер. Най-много искания до Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда" за даване на разрешения за наемане на лица до 18 години по трудови правоотношения са поискани от работодатели от икономически дейности: „Хотелиерство", „Ресторантьорство", „Търговия на дребно", „Спортни и други дейности, свързани с развлечения и отдих", „Производство на хранителни продукти", „Артистична и творческа дейност" и „Други персонални услуги". През 2015 г. са дадени общо 2 605 разрешения за наемане на работа на лица до 18 години, от които 92 разрешения са дадени за наемане на лица до 16 години. Постановените откази са общо 98 бр., а в 10 от случаите прозводството е било прекратено. Констатираните нарушения на разпоредбите, закрилящи труда на непълнолетните, през 2015 г. са 89 броя. Най-много са установените нарушения на забраната за наемане на работа на непълнолетни лица без разрешение на съответната Дирекция „Инспекция по труда" – общо 48 бр., като 9 бр. нарушения са констатирани по чл. 302, ал. 2 от КТ, и 39 бр. по чл. 303, ал. 3 от КТ. Констатираните нарушения на разпоредбата на чл. 305, ал. 4 от КТ, регламентираща правото на работниците и служителите, ненавършили 18 години, на основен платен годишен отпуск в размер не по-малко от 26 работни дни, за 2015 г. са общо 31 бр. Нарушения на законоустановената продължителност на работното време на непълнолетните за 2015 г. са общо 5 броя. Установени са и по 2 бр. нарушения на забраните за полагане на нощен труд и извънреден труд от непълнолетни. През 2015 г. е констатирано и едно нарушение на установената в разпоредбата на чл. 304, ал. 1 от КТ, забрана за извършване на определени видове работа от непълнолетни. Правните ограничения за продължителността на работното време на наетите непълнолетни лица

[16] По официална информация, предоставена от Върховна касационна прокуратура

[17] Относими данни за насилие над деца и извършено от деца, налични в базата данни на МВР за 2015г.

[18] По официална информация, предоставена от ЦКБППМН

се нарушават главно от работодатели на хотели и ресторанти, на предприятия от търговията, специализираните строителни дейности.[19]

Трафик на деца за сексуална и трудова експлоатация: През 2015 година от ДАЗД е координирано репатрирането на 25 деца от страните-членки на ЕС: 5 деца от Великобритания, 10 деца от Швеция, 5 деца от Австрия, 2 деца от Германия, 2 деца от Испания и 1 дете от Кипър. За всички деца, завърнали се в нашата страна, ДАЗД е координирала посрещането им от социални работници и предприемането на спешните и дългосрочни мерки за закрила. С оглед проследяване на развитието на децата и спазването на техните права за достъп до образование и здравеопазване, с цел предотвратяването на повторно извеждане от страната и въвличането им в неподходящи за възрастта им дейности, по предложение на председателя на ДАЗД са изготвени мотивирани становища до министъра на вътрешните работи за налагане на мярка по 76 а от Закона за българските лични документи за 36 деца, за срок от 2 години /забрана за напускане пределите на страната/. През 2015 г. са координирани следните случаи, свързани с експлоатация на деца: 9 случая на момичета, станали жертва на сексуална експлоатация във Великобритания, Германия, Швеция; 19 случая на трудова експлоатация чрез просия: 12 момчета и 7 момичета, регистрирани в Австрия, Швеция, Гърция, Испания и Франция; 4 случая за момичета, станали жертви на трудова експлоатация чрез джебчийски кражби, регистрирани в Швеция, Словакия и Сърбия; 2 случая, които се отнасят за момчета, жертви на трудова експлоатация в Гърция и Великобритания.

Злоупотреба с ПАВ: Особена уязвима категория деца, които могат да станат жертва или извършители на насилие са децата, които се намират под влияние на наркотични вещества. Данните са от 2011 (ESPAD – Европейски училищен изследователски проект за алкохол и други наркотици и Национално ученическо проучване) и от 2013 г. (Национално ученическо проучване), предвид че проучвания сред ученици и млади хора се правят на определен период, а не ежегодно[20]. Лица на възраст под 16 години – употребили нелегални наркотични вещества поне веднъж в живота: 2011 г. са 26% (около 15-16 000) от 15-16 годишните ученици в България са употребили поне веднъж в живота си някакъв незаконен наркотик (включени са канабис, амфетамини, кокаин, крек, екстази, LSD или др. халюциногени, хероин и GHB). Делът на учениците с опит в употребата на незаконни наркотици е приблизително еднакъв сред момичетата (24%) и момчетата (27%).[21]. Статистическите данни от 2013 г. са 21,5% от 15-годишните ученици[22]. Лицата на възраст между 16 и 18 години употребили нелегални наркотични вещества поне веднъж в живота, 2011: 34,1% от учениците на възраст 16-18 години.[23]. Статистическите данни от проучването през 2013 г. сочат, че този процент е 30,9% от учениците на възраст 16-18 години[24].

---

[19] По официална информация, предоставена от Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда"

[20] Данните и информацията са предоставени официално от Националния център по наркомании и Национален фокусен център за наркотици и наркомании, проучвания и информация

[21] Източник: ESPAD – Европейски училищен изследователски проект за алкохол и други наркотици, 2011

[22] Източник: Национално представително проучване „Употреба на алкохол, цигари и други психоактивни вещества сръд българските ученици (9 – 12 клас), 2013

[23] Източник: Национално представително проучване „Употреба на алкохол, цигари и други психоактивни вещества сръд българските ученици (9 – 12 клас), 2011

[24] Източник: Национално представително проучване „Употреба на алкохол, цигари и други психоактивни вещества сръд българските ученици (9 – 12 клас), 2013

Насилие чрез информационни и комуникационни технологии (ИКТ), Интернет и средствата за масова информация: През последните години, с развитието на информационните технологии и навлизането на Интернет във всички сфери на обществения живот, зачестяват случаите на насилие чрез информационните и комуникационните технологии, като мобилни телефони и интернет (т.нар. „кибертормоз").

Броят на случаите на кибертормоз, докладвани на националния Център за безопасен интернет, нараства с всяка поредна година. На неговата онлайн гореща линия за борба с незаконно и вредно за деца съдържание и поведение в интернет през 2015 г. са подадени 69 сигнала за онлайн тормоз над деца, което е двойно увеличение спрямо 2014 г. Паралелно Консултантската линия на Центъра за безопасен интернет е получила на телефонния номер 124 123 и през чат-модула на сайта на Центъра за безопасен интернет www.safenet.bg 29 сигнала за сериозни случаи на кибертормоз[25].

Не са рядкост и случаите на насилие в средствата за масова информация, а също така и повторното виктимизиране на децата-жертва на насилие, чрез разпространение от печатните и електронните медии на лични сведения и данни, в т.ч. на лични истории на деца, свързани с прояви на насилие.

Насилие над деца в миграция или с родители мигранти: Не на последно място, в последните няколко години се появи една нова група деца, в по-висок риск на уязвимост от различни форми на насилие предвид липсата на упълномощено полагащо грижи лице, каквито се явяват децата, чиито родители са трудови емигранти и на следващо място, предвид техния нарастващ брой - непридружените деца, търсещи закрила на територията на страната ни.

Макар в България да няма регистрирани случаи на друга вредна практика – женско генитално обрязване, нарастването на миграционния натиск от страни, където тази вредна практика е традиция, поставя България пред нови предизвикателства.

Задължение за съдействие: В нашето законодателство има и задължение за съдействие – чл. 7, ал. 1 и 2 от Закона за закрила на детето, съгласно която разпоредба всяко лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция "Социално подпомагане", Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи. Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна. Неизпълнението на това задължение е скрепено със санкции. При упражняване на контролната дейност от страна на председателя на ДАЗД е установено, че все още в професионалните среди не се познава това задължение и не се изпълнява. През 2015 г. от страна на служителите на главна дирекция „Контрол по правата на детето" към ДАЗД са съставени 13 акта за установяване на административно нарушение (АУАН), за неизпълнение на това задължение, а през 2014 г. – са съставени 15 АУАН.

4. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

- **Актуализиране и привеждане на националната правна рамка в областта на закрилата на детето, включително за децата в конфликт със закона в съответствие с международните регламенти, стандарти и директиви в тази област;**

[25] По данни на Националната мрежа за децата

За изпълнение на задълженията на отговорните институции е нужно адекватно изпълнение на действащите законови и подзаконови нормативни актове от страна на държавните органи и институии, промяна на определени актове и привеждането им в съответствие с редица международни актове, по които България е страна, осигуряване на достатъчно материални, човешки и технически ресурс за ранно идентифициране, предотвратяване и ефективно противодействие на насилието над деца в различните му форми.

Предприети са стъпки за въвеждане в българското законодателство на изискванията на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 година за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета (ОВ L 315 от 14 ноември 2012 г.). Понастоящем директивата е частично въведена в българското законодателство с влезлия в сила на 6 октомври 2016 г. Закон за изменение и допълнение на Закон за подпомагане и финансова компенсация на пострадали от престъпления, с който се подобрява информираността на гражданите за правата им като пострадали от престъпления. С измененията се вменява на наблюдаващия прокурор да следи за изпълнението на задълженията по информиране на пострадалите от разследващите органи. Осигурява се безплатен достъп за всички пострадали от престъпления от общ характер до организации, оказващи безплатна психологическа консултация и практическа помощ. Също така за подобрява схемата за финансова компенсация, като се увеличава размера й включително, когато се предоставя за издръжка на лица, ненавършили пълнолетие (до 10 000 лв. за всяко едно лице).

Министерството на правосъдието е предприело действия за пълното въвеждане на Директива 2012/29, като за целта е изготвило Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс, който предстои да бъде внесен за одобрение в Министерски съвет. Със законопроекта се разширяват правата на пострадалия в наказателното производство – гарантира се правото му на писмен превод на актовете, които засягат неговите права и законни интереси, ако не владее български език, създава се възможност за извършване на експертиза с оглед установяването на специфичните нужди на пострадалото лице, като на оценка подлежи и риска от вторично виктимизиране. Предвижда се разпитът на пострадалия, когато е малолетен или със специфични нужди от защита, да се провежда при избягване на контакт с обвиняемия, вкл. чрез използване на специално оборудвани помещения, видео- и телефонна конференция. Съгласно измененията малолетният свидетел или свидетелят със специфични нужди от защита ще се разпитват само веднъж в досъдебното производство, освен ако не е необходимо друго с оглед разкриване на обективната истина.

Министерството на правосъдието предприе стъпки във връзка с присъединяването на Република България към Конвенцията на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие (Истанбулска конвенция). Истанбулската конвенция бе подписана при условие на последваща ратификация на 21 април 2016 г. по време на Конференцията на високо равнище на министрите на правосъдието и представители на съдебната власт „Укрепване на независимостта и безпристрастността на съдебната власт като предпоставка за върховенството на закона в държавите членки на Съвета на Европа“ /София, 21-22 април 2016 г./. В тази връзка е сформирана работна група, която следва да изготви конкретни предложения за нормативни изменения с оглед въвеждането в българското законодателство на принципите и изискванията на Истанбулската конвенция, както и да изготви всички необходими документи за ратифицирането на Конвенцията.

Министерството на правосъдието работи и по проект на Закон за отклоняване от наказателно производство и налагане на възпитателни мерки на непълнолетни лица, чиято цел е да се насърчи законосъобразното поведение на непълнолетните в конфликт със закона и да се осигури подкрепа за тяхната интеграция в обществото чрез налагането на възпитателни мерки и за тяхното включване в подходящи образователни програми. В съответствие с международните стандарти и добрите практики законът урежда новата система от мерки за превенция срещу вторични престъпления за непълнолетни с противоправно поведение. Въвежда се изискване възпитателните дела да се разглеждат само от специализирани съдебни състави, както и законът да се прилага от съдии, прокурори, разследващи органи и специализирани полицейски служители, които притежават специализирани познания за работа с деца.[26]

- **Подобряване на координацията и мултидисциплинарния подход в работата на ангажираните институции;**

В изпълнение и на препоръките на Комитета по правата на детето, 2016 г., е изключително важно да се осигури ефективно сътрудничество, координация и обмен на данни между отделните системи, а именно между службите за закрила на детето, и от друга страна – полицията и правосъдната система.

- **Укрепване на капацитета на системата за закрила на детето и осигуряване на регулярна професионална супервизия на работещите в нея;**
- **Развитие на социални услуги на територията на цялата страна, работещи в областта на насилието над деца;**
- **Планиране и прилагане на мерки, насочени към професионалистите, работещи с деца /личните лекари, учители, треньори, служители в социални услуги и др./, за разпознаване на индикаторите за различните видове насилие и своевременно изпълнение на задължението им за сигнализиране за деца в риск;**
- **Планиране на мерки и дейности за реакция срещу насилието от и срещу деца в образователни институции, както и за превенция и реакция на кибертормоза и другите форми на насилие над деца в Интернет;**
- **Планиране на минимален пакет от услуги за работа с децата и семействата и за работа с извършителите на насилие;**

Не само децата, които са пострадали от насилие, но и децата, които са извършители на насилие трябва да имат гарантиран достъп до услуги за подкрепа, с цел избягване на последващи негативни последици за тяхното правилно развитие в психологически план, така също е необходимо да се планират и предприемат всички необходими мерки за избягване на повторната виктимизация на детето. Необходимо е прилагане на интегриран подход и укрепване на връзката между услугите за психическо здраве, където децата, получат лечение на състояния, предизвикани от злоупотреба с вещества, и услугите за закрила на детето.

- **Осигуряване на поддържащи обучения на професионалистите, работещи с деца жертви и деца извършители на насилие, както и на съвместни обучения на мултидисциплинарните екипи за съвместна работа по Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи не деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при**

[26] По официална информация, предоставена от Министерство на правосъдието

кризисна интервенция, както и осигурява на материално и техническо обезпечаване на работата на екипите.

- **Промяна на съществуващите нагласи и социални норми, насърчаващи насилие и дискриминация (пример в това отношение са „ранните бракове"), и повишаване на обществената чувствителност към случаите на насилие и изпълнение на задължението за съдействие за сигнализиране за деца, нуждаещи се от закрила;**

Нужно е и разработването на определени образователни програми и кампании за повишаване на осведомеността на обществото, специални обучения за децата за повишаване на информираността им за техните права, за семействата в посока на позитивно родителстване и неизползване на насилието като метод на възпитание, както и постигане на нулева толерантност към обществени нагласи приемащи насилието.

- **Събиране на данни и провеждане на научни изследвания. Доброто познаване на феномена насилие – къде най-често се случва, в какви проявни форми и кои възрастови групи и общности от деца са най-уязвими, е от основно значение за планирането и изготвянето на адекватни стратегии за намеса, както и за определяне на цели в цифрово изражение и обвързани с конкретни срокове за контрол върху постигането на напредък и спиране на насилието;**
- **Изграждане на партньорства за планиране на мерки за превенция с всички сектори на обществото, включително със самите деца, с НПО сектора, с бизнес средите, със средствата за масова информация и сектора на ИКТ за разработване и изпълнение на определени стандарти за закрила на детето от вредно влияние.**

Комитетът по правата на детето отбелязва ключовата роля, която медиите могат да играят за широкото запознаване, както на възрастните, така и на децата с основните принципи и разпоредби на Конвенцията на ООН за правата на детето. От друга страна медиите могат да играят и критична роля при излагането и документирането на нарушения на правата на детето. Но не бива да се допуска средствата за масова информация да изграждат негативни предубеждения и определени стереотипи по отношение на децата, които са жертва на насилие, или например по отношение на децата, настанени в специализирани институции или социални услуги от резидентен тип.

II. ВИЗИЯ

Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца се основава на подход, ориентиран към правата на детето, а не към благосъстоянието. Тя се основава на разбирането, че гарантирането на достойнството и физическата и психологическата цялост на децата като носители на права, включително на непрехвърляемото право на закрила, а не просто да бъдат възприемани като „жертви", е основен приоритет в областта на политиката за превенция и противодействие на насилието сред децата.

В програмата е заложено извършване на анализ, мониторинг на изпълнението на заложените дейности и последваща оценка на напредъка.

Акцент се поставя и върху необходимостта от разработване на нови и популяризиране на съществуващите към момента механизми, вкл. националните телефонни линии, чрез които децата да могат да сигнализират навреме за

съществуващи проблеми, за да не се стига до акт на насилие, гарантиране на достъпни способи за помощ, чрез които законните представители на децата или другите лица, които са определени да полагат грижи за тях, да могат да сигнализират за насилие, упражнявано над деца. Тук особено внимание следва да се отдели на осигуряване на необходимите условия за сигнализиране и от страна на децата в по-висок риск от уязвимост – децата с увреждания, децата във формална грижа, настанени в специализирани институции, социални услуги – резидентен тип, приемна грижа, децата – чужденци, търсещи закрила на територията на страната ни.

Случаите на насилие трябва да се разследват от квалифицирани специалисти, преминали специализирани обучения, като се прилага подход, основан върху правата на детето и съобразен с неговите нужди.

Изключително важно е децата да участват при разработването на програми, процедури и други документи за превенция на насилието, като особено в голяма степен това се отнася до тези, разработвани в училище, с оглед планиране и предприемане на ефективни мерки за превенция на агресията и училищния тормоз. Необходимо е да се акцентира и на разработването на програми за обучение на децата, родителите, учителите, както и другите лица, които са натоварени с грижата за децата, относно рисковете, които крие виртуалното пространство и кибер тормозът.

Образователните мерки трябва да бъдат насочени и към специалистите и институциите, които работят с деца или в тяхна полза, като им се осигуряват първоначални и надграждащи обучения за прилагането на подхода основан на правата на детето. Гарантиране на включването на Конвенцията на ООН за правата на детето като част от образователната програма на всички специалисти, за които се очаква, че ще работят с деца и в тяхна полза.[27]

От ключово значение е привличане на медиите като партньор за популяризиране на правата на детето, те трябва да бъдат насърчени да разпространяват утвърждаващи материали в полза на детето и съобразени с целите на образованието.

Децата, пострадали от насилие и децата, които са извършители на насилие трябва да имат гарантиран достъп до услуги за подкрепа.

Споделяне и популяризиране на добрите практики, включително и на неправителствения сектор, разработени по различни програми и проекти, насочени към превенцията на насилието, правенето им общодостъпни за всички деца, родители, или други законни представители, други, лица полагащи грижи за детето, за професионалистите.

III. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПРОГРАМАТА

Програмата почива на следните основополагащи принципи:

Зачитане правото на децата техните висши /най-добри/ интереси да бъдат от първостепенно съображение във всички действия, по всички въпроси, които ги засягат или се отнасят до тях, особено когато децата са жертви на насилие.

Правото на децата да бъдат изслушвани и правото да се придаде дължимото значение на техните възгледи, като това следва да бъде зачитано и осигурявано във всички процеси на взимане на решения, детското участие следва да има централно място в тази програма.

[27] Общ коментар №13 (2011) Правото на детето на свобода от всички форми на насилие, на КПД

Зачитане на първостепенната роля на семействата за полагането на грижи и закрила на децата, както и за предотвратяване на насилие.

Гарантирането на основните права на децата да бъдат зачитани тяхното достойнство и физическа и психологическа цялост чрез фокус върху общата (първична) превенция на всички форми на насилие, осъществявана чрез системата на социалните услуги, обществено здраве, образованието, и други подходи.

IV. ИНДИКАТОРИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Основната цел на системата от индикатори е да се създаде надежден механизъм за наблюдение, отчетност и оценка на резултатите от изпълнението на Програмата. Индикаторите трябва да дават възможност за проследяване степента на достигане на целите на Програмата; да оценяват степента на изпълнение на конкретните мерки, включени в Програмата; да оценяват степента на въздействие на Програмата върху равнището на насилие над деца; да се оценят връзките между целите на Програмата и заложените в Плана за действие мерки.

V. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ ЗА ПОСТИГАНЕТО ИМ

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ I.

Повишаване на ефективността на мерките за закрила на децата от насилие
Въздействието на предприеманите мерки се ограничава от липсата на данни и разбиране за проблема с насилието над деца и неговите първопричини. Усилията трябва да бъдат съсредоточени върху елиминиране на причините, а не върху последиците. Нормативната уредба трябва да предвижда ефективни забрани срещу всички форми на насилие над деца, но трябва да има и ефективни средства за изпълнение на съответните задължения на отговорните институции, произтичащи от нормативните актове и от Конвенцията на ООН за правата на детето.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Преглед и актуализация на правната рамка.
2. Създаване и поддържане на интегрирана база данни за случаи на деца, жертви и извършители на насилие.
3. Повишаване на ефективността на системата за сигнализиране и спешно интервениране.
4. Мониторинг на системата за закрила на детето върху работата по случаи на насилие.
5. Подобряване на взаимодействието с научната общност с цел извършване на анализ /научни изследвания/ по проблемите на насилието, свързано с деца.
6. Контролни действия за гарантиране правото на детето на закрила срещу насилие.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ II.

Създаване на ефективна система за превенция на домашното насилие над деца

Конвенцията на ООН за правата на детето прогласява първостепенната роля на родителите за отглеждането и развитието на детето, както и за закрилата им от всякакви форми на насилие. Повечето случаи на насилие възникват в семейна среда, поради което родителите се нуждаят от подкрепа от страна на държавата, от социални програми за одпомагане на семействата, от образователна мерки, насочени към повишаване на информираността на родителите за положително отглеждане на децата, използване на позитивни подходи и достъп до информация относно рисковете за децата.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Повишаване информираността на децата и родителите и ограничаване на случаите на използване на телесното наказание като форма на възпитание
2. Създаване на програми за обучение в равнопоставеност на половете
3. Повишаване капацитета на специалистите за ранна оценка и сигнализиране на домашно насилие
4. Развитие на услуги и на програми за подкрепа на пострадалите лица и за поправяне на лицата, извършили домашно насилие
5. Пилотиране и прилагане на програми за промоция на психично здраве и превенция

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ III.

Превенция на сексуалното насилие, сексуалната злоупотреба и сексуалната експлоатация на деца

Децата могат да бъдат подложени на сексуалното насилие както от страна на възрастните, така и от страна на други деца. Трябва да се приложат конкретни образователни мерки срещу обществените нагласи, традициите, обичаите и практики в страната ни, които оправдават дадено насилие, каквата е например зловредната практика на принудителните бракове и ранните бракове. Сексуалното насилие и злоупотреба срещу деца най-често се срещат в кръга на доверие, а след това - в он-лайн среда. Следващият мониторингов кръг на Комитета Ланзароте ще е насочен именно към он-лайн злоупотребите с деца – груминг, сексторчинг, секстинг и т.н.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Национални кампании за превенция на сексуалното насилие и злоупотреба над деца, включително в он-лайн среда.
2. Създаване на мерки за ефективна превенция на ранните бракове и ранните раждания при децата.

3. Намаляване на броя на децата жертви на трафик с цел сексуална експлоатация.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ IV.

Превенция на всякакви форми на насилие срещу деца
Всички форми на насилие над деца са неприемливи, мерките и дейностите за превенция трябва да са насочени, както към закрила на децата в най-висока степен на уязвимост, така и по отношение на защитата на децата в Интернет и ИКТ.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Защита на децата от насилие в дигиталната среда.
2. Гарантиране правата на децата правонарушители по отношение на справедливо и законосъобразно отношение и зачитане на тяхното достойнство.
3. Гарантиране правото на децата на закрила от насилие в рамките на административни, граждански и наказателни производства.
4. Оказване на ефективна закрила от насилие на непридружените деца чужденци, включително търсещи или получили международна закрила
5. Гарантиране правото на закрила от насилие на децата с увреждания.
6. Закрила от насилие на децата във формална грижа.
7. Гарантиране правата на децата въвлечени в родителски конфликти.
8. Превенция на експлоатацията на деца за просия, джебчийство и скитничество.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ V.

Превенция на насилието срещу деца в образователната система.
Укрепване на ролята на образованието и обучението, на спорта, за предотвратяване на специфични за образователната система форми на насилие, като например училищния тормоз и вандализма в училище, както и вербалното насилие между учениците, включително използване на ИКТ.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Защита от насилие на децата в различните видове образователни институции.
2. Превенция на насилието в образователна среда чрез разработване и прилагане на политики за предотвратяване на насилието.
3. Мониторинг на прилагането на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище.

4. Организация на свободното време на децата и развитие на спортната и физическа активност сред подрастващите, с цел намаляване на насилието между тях.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ VI.

Създаване и развитие на различни услуги, модели и инструменти за превенция на насилието и работа с деца, жертви и извършители на насилие

За превенция на повторна виктимизация на децата, преживели насилие или извършили акт на насилие е необходима целенасочена подкрепа от подходящи услуги и от добре обучени специалисти.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Преглед и промяна на практиките в услугите за деца, преживели насилие.
2. Развитие на интегрирани услуги за деца-жертви на насилие и на „сини стаи" за изслушване на деца.
3. Повишаване капацитета на услугата приемна грижа за прием на деца, преживели насилие.
4. Мониторинг и контрол на дейността на услугите, които работят с деца, жертви на насилие.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ VII.

Повишаване на капацитета на професионалистите, работещи с деца и подобряване на междуинституционалното сътрудничество и координация

Всички професионалисти, работещи с деца трябва да преминават определени въвеждащи и поддържащи обучения за разпознаване на индикаторите на различните видове насилие, относно спазване на правата на детето, както и относно прилагане в практиката в работата по случаите на насилие на междуинституционално сътрудничество и координация.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Повишаване на професионалната компетентност на специалистите, работещи с деца, за ранно идентифициране и реакция на насилието /образователна, социална, здравна, съдебна система и други/
2. Подобряване на механизма за взаимодействие и координация между институциите

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ VIII.

Повишаване на чувствителността и информираността на обществото по въпросите на насилието над деца

Провеждане на целенасочени кампании за повишаване на информираността на родителите и на другите лица, полагащи грижи за детето за правата на детето, за рисковете за детето, включително в Интернет, като в тази посока е особено важна ролята на медиите, които могат да разгласяват случаите на насилие, с цел повишаване на обществената нетърпимост, но по начин, който закриля самоличността на децата, преживели насилие.

ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

1. Подобряване на информираността на обществото по въпросите за насилието над деца.
2. Повишаване на информираността на родителите по отношение на опасностите за децата в интернет
3. Работа с медиите с цел защита на децата от вредно медийно влияние и неразгласяване на данни и сведения за личността на дете, жертва или извършител на насилие.

VI. ФИНАНСИРАНЕ

Изпълнението на Програмата ще се финансира със средства от държавния бюджет, проекти и програми на чужди донори, както и от оперативни програми.

VII. МЕХАНИЗЪМ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ И МОНИТОРИНГ НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ЗЛОУПОТРЕБАТА С ДЕЦА

Механизъм за изпълнение: За изпълнението на Програмата основните отговорни институции и органи са:

- Държавна агенция за закрила на детето;
- Министерство на правосъдието;
- Министерство на вътрешните работи;
- Министерството на образованието и науката;
- Министерството на труда и социалната политика;
- Министерството на здравеопазването;
- Министерство на културата;
- Министерство на младежта и спорта;
- Министерство на земеделието и храните;
- Агенцията за социално подпомагане;
- Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда”;
- Кметовете на общините, като доставчици на социални услуги за деца;
- Централната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

НПО сектора участва при изпълнението на определени оперативни цели по Програмата.

За изпълнението на Програмата се приема План за действие с конкретни мерки и дейности за изпълнение на стратегическите и оперативните цели. За координацията между отговорните институции за планиране на мерки и дейности в плана, отговаря Държавната агенция за закрила на детето, чрез междуинституционалния механизъм на Междуведомствента работна група „Превенция на насилието и злоупотребата с деца" към Националния съвет за закрила на детето. План за действие се приема за периода 2017-2018 г., в едномесечен срок след приемане на Програмата от Министерски съвет, след което до 31 януари на 2019 година се приема двугодишен план за действие за периода 2019-2020 г.

Мониторинг за изпълнение: Мониторингът на изпълнението на Програмата ще се осъществява от страна на Междуведомствената работна група „Превенция на насилието и злоупотребата с деца" към Националния съвет за закрила на детето чрез представяне на периодични доклади, отчитащи напредъка, както следва:

- до м. декември 2017 г. – преглед на изпълнението за периода 2017 г.
- до м. декември 2018 г. – преглед на изпълнението за 2018 г.
- до м. декември 2019 г. – преглед на изпълнението за 2019 г.
- до м. декември 2020 г. – доклад относно изпълнението на Националната програма и оценка на необходимостта от последваща такава.

Периодичните доклади ще се публикуват на официалната електронна страница на Държавната агенция за закрила на детето.

След изтичане на срока на действие на Националната стратегия за детето (2008 - 2018), при приемане на нов стратегически документ, ще бъде извършен преглед на Програмата и при необходимост ще бъдат актуализирани заложените стратегически и оперативни цели.